

Библиотека „Календар”

книга 102

На корицама:
Бакрорез Јохана Георга Мансфелда,
Христос Крмчија, око 1800,
Ктитор Дионисије Поповић епископ будимски
Смештена у црквено-уметничкој збирци у Сентандреји.

Copyright © 2020 Милан Мицић

Copyright © 2020 за Мађарску, Српски институт – Будимпешта

Copyright © 2020 за Србију и Црну Гору, АГОРА

Ова публикација се у целини или у деловима не сме умножавати, прештампавати или преносити у било којој форми или било којим средством без дозволе аутора или издавача, нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање ове књиге задржавају аутор и издавач по одредбама закона о ауторским правима.

МИЛАН МИЦИЋ

ДУГО
ПУТОВАЊЕ
У ТАБАЊУ

Северна ѝрича

СРПСКИ ИНСТИТУТ
Будимпешта

ДУБИНЕ

САН

Када се укрцао у лађу, налетео је на прост облик бола што обично долази када се човек разболи од вишка стварности.

Заболела га је прва(или последња кост), да је зајечао. Могао је да се сруши на прљаву палубу, али ваздух што га је гонио на сеобу одржао га је на ногама.

За сеобу обукао је хладну одећу која гаси пожар у души и зато је изгледао прибрано.

Био је то 15. век. У дујној коси Дунава огледала су се лица светаца.

Вода је необично светлела, мисао путника на лађи рађала се у једном смеру; брци ковинских трговаца вукли су конце путовања. Једра и весла на броду била су неискусна али људи на њему живели су у клопци и нису давали невремену могућност да преживи.

Пожари са друге обале трајали су недељама и небо од њих добијало је прехладу.

Налети турских коњаника преко реке подесили су страх ковинских трговаца и занатлија на бекство. Гледајући реку, која је била спас, људи у лађи престали су да се зноје и место њих знојила се вода.

„Где ће нас одвести река?”, питао се ковински златар Милош пакујући златне крстове и иконе у неугледна платна. „Дошљаку је свака обала хладна ... Важност овог трена превазилази векове... Морамо на пут, у устима немамо име пријатеља и наши потомци имаће самоћу!”

Лађа се отиснула са обале. Ужад мисли у главама невољника затегла се до пуцања. Молитва је протресла брод. Творац је клесао фигуре светаца у ваздуху, зашкрипали су темељи ковинског града, јабуке светлости летеле су људским душама...

Време се просуло лађом... Људи у њој збили су се у гомилу желећи да преживи близина. Неко је јаукнуо. Стрела избачена са друге обале руком турског стрелца пролетела је јауком и плуснула у воду.

На топлу светлост молитве пао је хладан покров сеобе.

Завијали су дивљи пси, са обе обале, тешким доживљајем лајања.

Путовали су само водом. Рибе у тами ударале су реповима, палуба је вриштала, привиди ока градили су у ноћи села на обалама.

Гореле су ниске ватре и са једне и са друге стране реке.

У Милошевим очима ледило се зеленило.

Сво време дугог путовања деца су плакала, а њихов плач није се чуо. Дечија лица била су рањене опсене.

„Потомци ће нам безгласно плакати”, мислио је Милош посматрајући их. „Нико их неће чути, нити ће они чути себе. Као и нама, махаће им воде и брегови.”

И тишине ће се искаљивати на њима!”

Старци на лађи дисали су хоризонтално. Од страха и путовања у непознато испустила их је животна збиља и време им више није било јестиво за безуба уста.

Сви догађаји у њиховом веку већ су се догодили: старачке очи посматрале су немирну воду. Носила их је лађа у нешто далеко и њима непознато; грмео је повратак у ништа, у нигде, у нови почетак, у тешко рањене и нечитљиве записе...

Плакали су. Личили су на зечеве – старце.

Погледи жена оцртавали су куће на обалама крај којих су пролазили. Мисли им нису биле иза него испред њих, у њима су шумеле воде и од њих нису могле да везу, плету и сањају. На путу водом храну нису стављале у уста. Само тишину.

Зором су јеле ваздух из доње кости да запамте ко су и да их не обезнани сеоба.

Ишли су водом на запад, па заокренули на север. Пратили су ток реке. Преко ограде лађе цурило им је време.

Осећали су се боље када је од њега остајао само задах.

Као да су путовали само ноћу. Три месеца сијала су над њима. Њихов вођа, трговац Станко, дрхтао је попут стабла маслачка.

Потом обема обалама река паралелно са њима путовала су непозната васионска тела. Пратила су их осветљавајући им пут; када су помислили да ће остати поред њих, угасила су се и изгубила у шипрагу мрака.

Онда су се гасили месеци један за другим.

Милош се молио затворених очију. Шум ноћи и шум воде били су шум Творца.

Јастук на којем сањају људски створови.

„Тело је лака и трошна материја”, мислио је.

„У капи воде у реци, у ваздуху, у грумену земље на обали, у људском уздаху плету се догађаји. Узбуркавају се, стишавају, замиру, распрскавају у ситне капљице или постају камење и стење.

Понекад и планина.”

На острву Чепел, недалеко од Будима, стигли су у ва-рош и назвали је Српски Ковин. Осетили су ту први пут мирис глади и чежњу у препонама. Препознале су жене на мужевима укус бркова. Изгледа да им је смршала невоља баш на том месту. Угледали су небо и чули сопствене гласове у огледалу реке.

И добили потребу за сатом и временом.

Као да су на том месту невољницима приватне птице изашле из зеница и направиле јато над острвом.

Милош и Станко запутили су се у Будим. Носили су злато у недрима и лакат на срећи.

„Боље ћемо се осећати кад Краљ пресуди” мислио је Милош. „Храм нас може зауставити и ништа друго. Са њим остаћемо овде хиљаду година.

Макар као сламка што се не види у бескрају.”

Чекали су дуго у ходнику краљевског дворца. Ћутали су јер кад су кренули из Српског Ковина, понели су плодно и округло стрпљење. Молили су се утонули у ке-

цељу дубоке светлости. Хладноћа је била свуда око њих. Слепе пукотине почивале су у ваздуху.

Као и усамљени догађаји залугали на том месту и остављени од претходних молилаца унесрећених од дуге немоћи.

Звекет златника растопио је краљево неповерење према странцима.

Написала је повељу о градњи храма разборита владарска срж.

„Ово ће бити скупо постојање!”, промрмљао је Станко у браду. „Слух нам овде мора имати нову меру, као и језик”, рекао је Милош гледајући у Дунав.

Еликсир ветра протрчао им је преко одеће. Више ни-су били прича него њен крај.

Дуго су тражили неимара да саграде храм. За његовим ликом трагали су по унутрашњој страни воде која је протицала поред вароши или у сопственим сећањима што су били призори који кључају.

Бирали су годину дана страну света у грудима на коју ће кренути у потрази за њим. Налазили су прашину бола на југу, истоку и западу.

На југу дубоку патњу, на истоку источни бес.

Север је био хладан и празан, неодгонетнут, недосегнут. Кренули су ка њему опремљени храном, златом и коњима.

Ишли су дуго; улазили у северне празнине и споре и дуге јауке васионе; разливао се раствор слабости у њима, олово у коси постајало је све теже и теже.